ÎNSEMNĂRILE UNUI NEBUN

3 octombrie

Azi s-a întîmplat ceva neobişnuit. M-am sculat destul de tîrziu şi cînd Mavra mi-a adus cizmele curăţate, am întrebat-o cît e ceasul. Auzind că-i trecut demult de ora 10, m-am grăbit să mă îmbrac. Drept să spun, n-aveam deloc chef să mă duc la departament, dacă aş fi ştiut ce mutră acră are să-mi facă şeful. De cînd îmi tot spune: „Ce-i cu tine,măi omule, de eşti atît de zăpăcit? Ba umbli ca un năuc, ba încurci cîte o lucrare, că nici dracu n-o mai poate descurca; scrii titlurile cu literă mică — nu pui nici data, nici numărul..." Pisălog afurisit! Mă invidiază pesemne că stau în cabinetul directorului şi ascut pene pentru excelenţa sa! într-un cuvînt, nu m-aş fi dus la departament, dacă n-aş fi nădăjduit să pot da de casier, să pot scoate de la zgîrcitul acesta măcar un avans cît de mic din salar. Ce creatură şi casierul ăsta! Doamne, dumnezeul meu! Mai degrabă vine judecata de-apoi, decît să-ţi dea el leafa pe o lună înainte! Poţi să ceri pînă te-o lua dracu Chiar de-ai avea cea mai mare nevoie, şi javra asta bătrînă tot nu-ţi dă! Şi doar ştie toată lumea că acasă bucătăreasa îl bate de-l zvîntă. Nu-i nici un chilipir să fii slujbaş la departament, căci nu-ţi pică nimic pe delături. De pildă, la administraţia gubernială, la vistierie, la curtea de conturi, e cu totul altceva: vezi acolo pe cîte unul cum stă ghemuit într-un colţ şi scrie. Are pe el un frac ca vai de capul lui şi o mutră de ţi-i mai mare scîrbă, dar să vezi ce vilă ţine cu chirie! Şi totuşi, ia să îndrăzneşti să-i faci cadou o cană aurită de porţelan! Căci, spune el, astfel de cadouri se dau numai la doctori. Lui să-i dai o pereche de cai trăpaşi, sau o trăsură, sau o blană de biber de vreo trei sute de ruble. Pare un om inofensiv şi vorbeşte cum nu

se mai poate de delicat. „împrumutaţi-mi, vă rog, cuţitaşul, să-mi ascut pana", dar te curăţă aşa de bine, că numai cămaşa n-o ia de pe spinarea petiţionarului. E adevărat că în schimb la noi, la departament, slujba e nobilă, peste tot domneşte o curăţenie desăvîrşită, cum nu se pomeneşte în administraţia gubernială. La noi, birourile sînt de mahon, iar şefii ţi se adresează numai cu „dumneavoastră". Da, recunosc că, dacă n-ar fi atîta nobleţe la noi, aş fi părăsit demult departamentul.

Am îmbrăcat mantaua cea veche şi mi-am luat umbrela, pentru că ploua cu găleata. Pe străzi nu era nimeni; îmi ieşeau în cale numai femei cu fustele în cap, negustori ruşi cu umbrele şi curieri. Din lumea bună, vedeai doar cîte un funcţionar de-ai noştri. Iată unul la răspîntie.Cum I-am zărit,mi-am spus îndată: „E-he drăguţule! Tu nu te duci la departament, alergi după femeia aceea grăbită dinaintea ta şi-i priveşti picioruşele." Ce mai pui de lele şi funcţionaruHnostru! Nu-l întrec nici chiar ofiţerii: cum vede vreuna cu pălăriuţă, se şi agaţă de ea. Pe cînd mă gîndeam astfel, văzui un cupeu oprindu-se în faţa magazinului pe lîngă care treceam. L-am recunoscut îndată: era cupeul directorului nostru. „Dar ce să caute directorul într-un magazin? mă gîndii eu; trebuie să fie fiică-sa..." M-am lipit de perete. Cînd a deschis lacheul uşa, ea sări din cupeu, uşoară ca o păsărică. Şi... vai, cum se uita în dreapta şi în stînga, vai cum mişca din ochi şi din sprîncene... Dumnezeule, doamne! Sînt pierdut, cu desăvîrşire pierdut! De ce o fi ieşit din casă pe o vreme ca asta? Şi să mai spui că femeile nu se prăpădesc după zdrenţe. Nu m-a recunoscut; dar şi eu am căutat să-mi ascund faţa cît mai bine, căci aveam o manta foarte murdară şi mai era şi de modă veche. Acum mantalele se poartă cu gulere mari. Pe cînd a mea are două gulere mici unul peste altul; şi pe deasupra postavul nu era deca-tat.

Căţeluşa ei n-a apucat a intra în magazin şi a rămas afară ; eu o cunosc: o cheamă Meggy ;nu trecu nici un minut şi auzii deodată un glas subţire: „Bună

ziua, Meggy!" Ei comedie! Cine vorbeşte? M-am uitat într-o parte şi-n alta şi văzui două doamne mergînd sub o umbrelă: una bătrînă şi alta tinerică; dar ele trecuseră înainte şi eu auzii iar: „Nu-i frumos, Meggy!" Ce naiba? O văzui pe Meggy, mirosindu-se cu o căţeluşă care mergea în urma doamnelor. „E-he! mă gîndii eu; ce naiba, sînt beat? Mă-mbăt doar aşa de rar." „Nu, Fidel, n-ai dreptate". Am văzut-o cu ochii mei pe Meggy vorbind: „Ham, ham! Am fost... ham, ham; foarte

bolnavă... ham, ham..." A naibii căţeluşă! Recunosc că m-ain mirat grozav, auzind-o cum vorbeşte ca oamenii; dar pe urmă, chibzuind temeinic, nu m-am mai mirat. Cîte ciudăţenii nu se-ntîmplă pe lumea asta. Se spune, de pildă, că în Anglia a ieşit la ţărm un peşte care a rostit două cuvinte într-o limbă aşa de ciudată, încît de trei ani îşi bat capul savanţii să-i dea de rost, dar pînă în prezent n-au ajuns la nici un rezultat. De asemenea, am citit în gazete despre două vaci, care s-au dus la o prăvălie şi au cerut un funt de ceai.
Recunosc totuşi că m-am mirat şi mai mult, cînd am auzit-o pe Meggy spunînd:" „Ţi-am scris, Fidel! Dar se vede că nu ţi-a adus Polkan scrisoarea."
Zău, să nu mi se mai dea leafa dacă mint! De cînd sînt n-am pomenit cîini scriind ! Corect poate scrie numai un nobil. De bună-seamă că de scris mai pot scrie şi unii contabili din tagma negustorească, ba chiar şi unii iobagi, dar scrisul lor e ceva automat: fără virgule, fără puncte, fără stil.
Lucrul acesta m-a mirat. Recunosc că de la o vreme încep să aud şi să văd lucruri încă nevăzute şi neauzite de nimeni. „Ia să mă duc, mi-am zis, după căţeluşa asta, să aflu ce-i cu ea şi ce gîndeşte."
Şi, deschizîndu-mi umbrela, pornii în urma celor două doamne. Am trecut prin strada Gorohovaia, am cotit în Meşcianskaia, pe urmă am mers prin Stolearnaia şi în sfîrşit am ajuns la podul Kokuşkin, unde ne-am oprit în faţa unei case mari. „Casa asta o cunosc, mi-am spus eu; e casa lui Zverkov." Ce casă mare ! Cîtă lume trebuie să stea în ea ! Cîte bucătărese, cîţi noi veniţi! Iar fraţii noştri, funcţionarii, stau înghesuiţi că se înăbuşă! Acolo locuieşte şi un prieten al meu, care cîntă bine din trombon. Doamnele s-au urcat la etajul al cincilea. „Bine, îmi zisei eu: nu mă urc acum. Dar îmi notez locul şi nu voi lăsa să-mi scape prima ocazie."
4 octombrie
Azi e miercuri, de aceea m-am dus în biroul şefului. Am venit anume mai de dimineaţă şi i-am ascuţit toate penele. Directorul nostru trebuie să fie un om foarte deştept. Tot cabinetul, numai dulapuri cu cărţi. Am citit titlul cîtorva: numai cărţi savante, atît de savante încît nici nu te poţi apropia de ele. Toate în limba franceză sau germană. Dar uită-te la faţa lui! Cîtă măre-

ţie ! Nu l-am auzit niciodată spunînd o vorbă de prisos. Doar uneori, cînd îi dai hîrtiile, te întreabă: „Cum e afară?" „Umezeală, execelenţă." Da,nu-i de teapa noastră. Om de stat. Remarc că pe mine mă iubeşte îndeosebi. Dacă şi fiica lui... Eh, fir-ar să fie... Dar tăcere, nu mai spun nimic!
Am citit „Pciolka"[1]). Ce oameni proşti sînt franţujii! Ce mai vor? îţi vine să-i iei pe toţi la bătaie, zău aşa ! Am citit tot i; .acolo o descriere plăcută a unui bal, făcută de un moşier din Kursk. Moşierii din Kursk scriu bine. După aceea, am observat că era 12 şi jumătate şi şeful nostru tot nu ieşea din dormitor. ,
Aproape de 1 şi jumătate, s-a întîmplat un eveniment pe care nu-l poate descrie nici o pană. S-a deschis uşa şi, crezînd că-i directorul, am sărit de pe scaun cu hîrtiile. însă era chiar ea! Sfinte dumnezeule, ce mai rochie avea! albă, parcă era o lebădă; vai, *ce* minunăţie! Cînd m-a privit, parcă m-a orbit soarele. Zău, soarele! M-a salutat, m-a întrebat: „A fost pe-aici papa?" Vai, ce glas!

Privighetoare! Privighetoare — nu alta!
„Excelenţa voastră, am vrut eu să-i spun: nu daţi poruncă să fiu osîndit la moarte! Dacă vreţi totuşi să fiu executat, exe-cutaţi-mă cu mînuţa dumneavoastră de fiică de general!"
La dracu! Dar nici nu-mi puteam mişca limba şi abia am îngăimat: „N-a fost deloc". S-a uitat la mine, apoi la cărţi şi a scăpat jos batista. M-am repezit s-o ridic. Am alunecat pe blestematul de parchet şi numai că nu mi-am turtit nasul! Totuşi m-am ţinut bine şi i-am dat batista. Doamne, ce pînză fină! Şi ce parfum, ambră veritabilă! Curat miros de general.
Mi-a mulţumit, a zîmbit puţintel, încît abia i s-a mişcat buzişoarele de zahăr, apoi a plecat.
Peste un ceas, a venit lacheul să-mi spună: „Du-te acasă, Axenti Ivanovici. Boierul a plecat."
Nu pot suferi anturajul lacheilor: stau tolăniţi în hol şi cînd intri abia binevoiesc să dea din cap. Dar asta încă nu-i nimic: odată, unul din aceşti mîrlani a crezut că mă poate trata cu tabac fără să se ridice de pe scaun. Ştii, tu, necioplitule, că sînt funcţionar, şi încă sînt de viţă nobilă?
Mi-am luat fireşte, pălăria, m-am îmbrăcat singur cu mantaua, căci aceşti domni nu te servesc niciodată, şi am plecat. A-casă, cea mai mare parte din timp am stat culcat. Am transcris şi nişte versuri foarte frumoase, trebuie să fie din Puşkin: Ceasul *) Albiniţa. E vorba de ziarul „Severnaia Pcela" („Albina Nordului"). (N. trad.)

ăsta an îmi pare, Singur, fără draga mea. Clipele îmi sînt amare, Cum să mai trăiesc aşa? Spre seară, înfăşurat în manta, m-am oprit la intrarea casei excelenţei sale; am aşteptat mult, doar-doar va ieşi ea din nou, urcîndu-se, s-o mai văd o dată în cupeu ! Dar n-a mai ieşit.
6 noiembrie
Şeful de secţie m-a scos din sărite. Cum am ajuns la departament, m-a chemat la dînsul şi m-a luat la rost: „Spune-mi, te rog, ce ai de gînd?" „Cum, ce am de gînd? Nimic." „Ce-i cu tine? Ai patruzeci de ani şi-i vremea să-ţi vină mintea la cap. Ce-ţi închipui? Crezi că nu-ţi cunosc toate isprăvile? Umbli după fata directorului. Uită-te la tine şi gîndeşte-te: cine eşti? o nulitate şi nimic mai mult! N-ai nici o para în buzunar. Uită-te în oglindă: cum de ţi-a putut trece prin cap una ca asta?" Ei, drăcia dracului! Ce-şi închipuie că dacă faţa lui aduce cu un şip de spiţerie şi dacă are pe cap un smoc de păr dat în sus şi uns cu pomadă de roze — crede că numai lui îi e permis orice. A... înţeleg eu f înţeleg de ce se-nfurie pe mine: mă invidiază. A observat, se vede, bunăvoinţa deosebită care mi se arată. Dar puţin îmi pasă de el! Mare scofală un consilier de Curte! Şi-a agăţat la ceas un lanţ de aur şi-şi face cizme de treizeci de ruble, lua-l-ar dracu *1* Ce, eu sînt fiu de raznooineţ? De croitor? De subofiţer? Sînt un nobil! Pot ajunge şi eu să am grad înalt. Am numai patruzeci şi doi de ani — de-abia la vîrsta asta începe cu adevărat cariera: ai răbdare, amice ! Vom ajunge şi noi colonel şi de-o vrea dumnezeu, chiar ceva mai mare. Ne vom face şi noi reputaţie, poate chiar mai bună decît a ta. Ce, crezi că afară de tine nu se mai află şi alţi oameni de ispravă? Ian să-mi dai un frac de la Ruci şi o cravată ca a ta, şi ai să vezi că n-ai să-mi poţi ajunge nici pîn-la călcîie. însă nenorocirea e că n-am mijloace.
8 noiembrie
Am fost la teatru. S-a jucat „Filatka, prostănacul rus". Am rîs mult. S-a mai jucat şi un vodevil cu nişte cuplete foarte amuzante la adresa avocaţilor şi mai ales la adresa unui arhivar; vodevilul era scris foarte îndrăzneţ, încît m-am mirat cum de i-a dat drumul cenzura ; despre negustori spunea de-a dreptul că înşeală lumea, iar fiii lor sînt nişte scandalagii şi se vîră între

nobili; şi despre ziarişti s-a cîntat un cuplet foarte amuzant: spunea acolo că le place să batjocorească tot, şi autorul cupletului cerea apărarea publicului împotriva lor. Scriitorii de azi scriu bucăţi foarte amuzante. îmi place să merg la teatru; cum am un ban în buzunar, nu mă pot stăpîni să nu mă duc.Printre funcţionari sînt şi unii care trăiesc ca porcii; nu ţi s-ar duce mujicul la teatru nici în ruptul capului. Doar dacă i-ai da bilet gratis. o actriţă a cîntat foarte bine. Mi-am amintit de ea... Eh, fir-ar să fie!... Dar tăcere, nu mai spun nimic!

9 noiembrie

M-am dus la departament la ora opt. Şeful de birou s-a prefăcut că nu vede c-am sosit. Din parte-mi, m-am purtat ca şi cum n-ar fi fost nimic între noi. Am cercetat şi confruntat cu originalul hîrtiile; am ieşit la ora patru. Am trecut pe lîngă locuinţa directorului, însă nu s-a arătat nimeni. După masă, am stat mai mult   culcat.

11 noiembrie

Azi iar am fost în cabinetul directorului şi i-am ascuţit lui douăzeci şi trei pene — iar ei, vai! vai! excelenţei ei, patru pene ! Grozav îi place şefului să aibă cît mai multe pene. Ce deştept trebuie să fie! Tace el, dar capul lui cred că judecă mereu! Aş vrea să ştiu la ce se gîndeşte mai mult; ce anume s-o fi petrecînd în capul acesta? Aş vrea să cercetez mai de aproape viaţa acestor domni, toate şiretlicurile şi marafeturile lor de curteni — cum 8e poartă şi ce fac în cercul lor — iată ce aş vrea să ştiu. M-am gîndit de cîteva ori să încep vorba cu excelenţa sa, dar, lua-m-ar dracu! nu mă ascultă limba; spun doar dacă-i cald sau dacă-i frig afară — şi atîta tot! Aş vrea să mă uit în salon, unde uşa e deschisă numai cîteodată — şi apoi încă într-o cameră, care e dincolo de salon. Vai, ce aranjament bogat! Ce oglinzi şicepor-ţelanuri! Aş vrea să pot privi în cealaltă aripă, unde locuieşte excelenţa ei — acolo aş vrea să mă uit! Să văd cum îi sînt aşezate în buduar borcănaşele, sticluţele, florile, asupra cărora te* temi chiar să şi sufli; cum îi stă aruncată rochia care seamănă mai mult a aer decît a rochie. As vrea să privesc în dormitor. Acolo cred că-i o minune, un rai, cum nici în cer nu găseşti. Să

văd scăunelul pe care-şi pune piciorușul cînd se scoală din paţ. cum îşi trage pe picioruş un ciorap ca zăpada... Ei, fir-ar să fie !.. Dar tăcere, nu mai spun nimic! Parcă m-am luminat astăzi: mi-am adus aminte de conversaţia celor două căţeluşe, auzită pe Nevski Prospekt. „Bine, mi-am zis eu; acum am să aflu tot... Trebuie să pun mîna pe corespondenţa dintre aceste javre. De bună seamă că o să aflu acolo ceva." Mărturisesc că o dată am chemat-o pe Meggy la mine şi i-am spus: „Ascultă, Meggy, iată, sîntem singuri, dacă vrei, pot închide uşa; n-are să ne vadă nimeni. Spune-mi tot ce ştii despre domnişoara: ce-i cu ea? Jur că nu voi spune la nimeni!" Dar şireata de căţeluşă şi-a strîns coada între picioare şi a ieşit încetişor pe uşă, parcă n-ar fi auzit nimic. Bănuiam eu demult că acest animal e mult mai deştept decît omul; sînt chiar convins că poate vorbi. Numai că e cam îndărătnic; e tare rafinat; observa tot, fiecare pas al omului. Nu Orice s-ar întîmpla, mîine o să mă duc acasă la Zverkov, s-o descos pe Fidel, şi dacă voi reuşi, voi pune mîna pe toate scrisorile pe care i le-a scris Meggy!

12 noiembrie

Am pornit la două după amiază, cu gîndul s-o văd pe Fidel şi s-o trag de limbă. Nu pot suferi varza ; mirosul ei năvălea din toate prăvăliile de pe Meşcianskaia ; afară de asta de sub poarta fiecărei case venea un miros at.ît de infernal, încît mi-am astupat nasul şi am luat-o la fugă cît m-au ţinut picioarele. Dar şi ticăloşii de meseriaşi scot atîta fum din ateliere, încît unui om nobil îi e absolut imposibil să se plimbe pe aici! Cînd m-am urcat la etajul al cincilea şi am tras clopoţelul, a ieşit o fetişcană nu tocmai urîtă, cu pistrui mărunţi. Am recunoscut-o; era aceea care mergea cu bătrînica ! A roşit puţin ; eu mi-am dat însă seama că porumbiţa

voia un mire. „Ce doriţi?" mă întrebă. „Trebuie să vorbesc cu căţeluşa dumneavoastră!" Ce proastă era fetişcana! Am văzut îndată că era proastă. In vremea asta, căţeluşa veni în fugă spre noi, lătrînd. Am vrut s-o prind, dar ticăloasa era cît pe-aci să m-apuce cu dinţii de nas. în schimb, am zărit într-un colţ culcuşul ei. Asta-mi trebuia! M-am dus la locul acela, am răscolit paiele din culcuş şi, spre marea mea mulţumire, am scos o legătură nu prea mare de hîrtiuţe. Văzînd ce fac, păcătoasa de căţeluşă m-a muşcat întîi de pulpa piciorului, pe urmă, cînd a

mirosit că i-am luat hîrtiile, a început să schiaune şi să se gudure, dar eu i-am spus: „Rămîi cu bine, porumbiţo!" Şi am: luat-o la fugă. Cred că fetişcana m-a luat drept nebun, căci s-a speriat peste măsură. Ajuns acasă, am vrut să mă apuc imediat de lucru, să cercetez scrisorile acelea, deoarece la luminare văd prost. Dar Mavrei i-a venit în cap să spele duşumelele. Proastele astea de finlandeze s-apucă totdeauna de curăţenie atuncea cînd nu trebuie. De aceea, m-am dus să mă plimb şi să mă gîndesc la cele întîmplate. în sfîrşit, acum voi şti toate amănuntele, toate intenţiile, voi ajunge, în sfîrşit, să aflu tot! Scrisorile acestea îmi vor dezvălui tot. Cîinii sînt fiinţe deştepte; ei cunosc toate dedesubturile §i de aceea sînt sigur că voi găsi acolo tot: chipul adevărat şi toate afacerile acestui bărbat. Va fi acolo cîte ceva şi despre aceea care... dar... tăcere! Seara m-am întors acasă. Cea mai mare parte din timp am stat culcat.

13 noiembrie

Ia să vedem: scrisul e destul de citeţ. Totuşi, în scris e ceva cîinesc. Să citim:

Dragă Fidel! Nu mă pot deprinde cu numele tău banal! Nu puteau să-ţi dea un nume mai frumos? Fidel, Roza, ce nume vulgare! Dar, să lăsărru asta la o parte. Sînt foarte bucuroasă că ne-am gîndit să ne scriem.

Scrisoarea e scrisă foarte corect. Punctuaţia şi chiar litera „iati"[1]) e pusa pretutindeni cum trebuie. Nici şeful nostru de secţie nu scrie aşa, deşi spune că a urmat la nu ştiu ce universitate. Să vedem mai departe:

Cred că una dintre cele mai mari bucurii pe lume este să-ţi împărtăşeşti altuia gîndurile, sentimentele şi impresiile.

Hm! Ideea asta-i luată dintr-o lucrare tradusă din nemţeşte-Nu-mi amintesc cum se cheamă.

Vorbesc din experienţă, deşi n-am fost în lume mai departe de poarta casei noastre. Oare viaţa mea nu se scurge în mulţumire? Domnişoara mea,. căreia al ei papa îi spune Sophie, mă iubeşte la nebunie...

Dar... tăcere!

Şi papa mă dezmiardă des; beau ceai şi cafea cu caimac. Ah, *ma ehire,* trebuie să-ţi spun că nu găsesc mulţumire în ciolanele mari, goale, pe-care le mănîncă lacom, la bucătărie, Polkan al nostru! Numai oasele de vînat

*) Literă din vechiul alfabet rus, care se pronunţă „e" (N. trad.)

sînt bune, şi numai atuncea cînd nu le-a supt nimeni măduva. E foarte bine s-amesteci mai multe sosuri la un loc, dar fără capere şi zarzavat. Nu cu-nosc însă obicei mai prost decît acela de a da cîinilor cocoloaşe de pîine! Stînd la masă, un domn, după ce frămîntă pîinea în mîinile cu care a umblat prin toate murdăriile te cheamă şi-ţi bagă cocoloşul în gură ! Nu poţi refuza — e nepoliticos — şi mănînci; cu scîrbă, dar mănînci...

Dracu ştie ce-i asta! Ce prostii! Parcă n-ar fi avut un subiect mai bun pentru scrisori! Să ne uităm la altă pagină. Poate a-colo vom găsi ceva mai de soi.

Cu mare plăcere sînt gata să te pun în curent cu toate evenimentele care au avut loc la noi. Ţi-am şi spus cîte ceva despre domnul cel mai important, căruia Sophie îi zice „papa" ; e un om foarte ciudat.

A! Iată, în sfîrşit! Da, ştiam; cîinii au simţ foarte fin în toate chestiunile... Să vedem ce-i cu papa:

... om foarte ciudat. Mai mult tace: vorbeşte foarte rar; dar cu o săp-tămînă în urmă vorbea mereu singur: „Am s-o capăt sau nu?" Ia o hîrtiuţă într-o mînă, pe cealaltă o strînge, goală, şi spune: „Am s-o capăt sau n-atn s-o capăt?" Odată, mi s-a adresat şi mie cu întrebarea: „Tu cum crezi, Meggy?

Am s-o capăt, sau n-am s-o capăt?" Drept să-ţi spun n-am înţeles nimic: i-am mirosit cizmele şi-am plecat. Apoi, *ma chera,* după o săptămînă, pe papa l-a cuprins o mare bucurie, toată dimineaţa au venit domni în uniforme care l-au felicitat pentru nu ştiu ce. La masă, era aşa de vesel, cum nu-l văzusem încă niciodată, ba spunea şi anecdote. După masă, m-a luat în braţe şi mi-a spus: „Ia uite-te, Meggi, ce e asta?" Am văzut o panglicuţă. Am mirosit-o. Dar n-avea nici un miros; pe urmă am lins-o încetişor: era o leacă sărată.

[jHm... Căţeluşa asta-i prea de tot! De n-ar bate-o! Aşa, va să zică, papa e vanitos! Asta trebuie s-o notăm...

Adio, *ma chre,* eu fug etc. etc... Voi termina scrisoarea mîine. Bună ziua! Sînt din nou cu tine! Astăzi, domnişoara mea, Sophie...!

Ia să vedem ce-i cu Sophie! Eh, fir-ar să fie!... Dar, tăcere, tăcere!... să continuăm...

... domnişoara mea Sophie a fost grozav de agitată. Se pregătea pentru bal. M-am bucurat, că în lipsa ei am să-ţi pot scrie. Sophie a mea e grozav de bucuroasă cînd pleacă la bal, cu toate că-n timp ce se îmbracă, se enervează aproape întotdeauna. Nu pricep deloc, *ma chre,* plăcerea de a merge la bal. Sophie vine de la bal la şase dimineaţa şi totdeauna ghicesc aproape, după faţa ei palidă şi trasă, că acolo nu i-au dat să mănînce, sărăcuţa de ea. Mărturisesc că eu n-aş putea trăi niciodată aşa. Dacă nu mi-ar da sos cu po-tîrniche, sau friptură de aripi de pasăre... nu ştiu ce s-ar întîmpla cu mine. E bun şi sosul cu casă, dar morcovul, napul sau anghinara nu pot fi bune niciodată...

Stilul e peste măsură de inegal. Se vede îndată că nu e scrisoare de om. începe cum trebuie, dar termină cîineşte. Să

mai vedem încă o scrisorică. Ceva mai lungă! Hm! Nici data nu-i pusă...

Ah, dragă, cum se simte apropierea primăverii! Inima-mi bate parcă aştept ceva! Veşnic îmi vuiesc urechile. Aşa încît stau cîteva minute cu piciorul ridicat, trăgînd cu urechea la uşă. îţi mărturisesc că am mulţi curtezani. Deseori, stînd la fereastră, îi privesc. Ah, dacă ai şti ce pocitanii sînt printre ei! unul, un cîine de curte, de cea mai comună speţă, căruia i se citeşte prostia pe faţă, trece foarte grav pe stradă şi-şi închipuie că-i o persoană importantă şi că toată lumea îl admiră. Nicidecum! Nu i-am dat nici o a-tenţie, ca şi cum nici nu l-aş fi văzut. Dar ce dog înfricoşător se opreşte în faţa ferestrei mele! Dac-ar sta pe labele de dinapoi — dar nu poate, obraznicul ar fi mai înalt cu un cap decît tatăl Sophiei mele, care-i destul de înalt §i de gras. Tîmpitul acesta trebuie să fie un mare obraznic; am mîrîit la dînsul, dar puţin i-a păsat. Să se fi încruntat măcar! A scos limba, şi-a lăsat urechile enorme în jos şi se uita la geam... Ce mojic! Dar nu care cumva să crezi *ma chre,* că inima mea rămîne nepăsătoare faţă de toţi pretendenţii. Ah, nu. Dacă l-ai fi văzut pe cavalerul acela care sare gardul casei vecine... îl cheamă Trezor. Ah, *ma chre* Ce botişor are!

La dracu!... Ce prostie!... Cum* se poate umple o scrisoare cu astfel de aiureli? Mie să-mi descrieţi omul! Vreau să văd omul! Cer hrană care să-mi hrănească şi să-mi desfete sufletul; şi-n loc de asta, fleacuri! Să mai întorc o pagină, poate că va fi mai bine:

... Sophie sta la măsuţă şi cosea ceva. Eu stăm la fereastră, pentru că-mi place să mă uit la trecători. Deodată a intrat lacheul — şi a spus: „Teplov!" „Pofteşte-l"... a strigat Sophie şi-a început să mă îmbrăţişeze! „Ah, Meggy, Meggy. Dacă ai şti cum e: brunet, Kammerjunker, şi cu nişte ochi negri şi luminoşi ca focul". Sophie fugi în camera ei; după un minut a intrat tî-nărul Kammerjunker — cu favoriţi negri; cum a intrat, s-a şi dus la oglindă să-şi aranjeze părul; apoi s-a uitat prin cameră; eu am mîrîit şi m-am aşezat la locul meu. Sophie a apărut îndată şi i-a răspuns vesel la salut; iar eu, prefăcîndu-mă că nu văd nimic, continuam să mă uit pe fereastră; dar capul mi-l ţineam înclinat pe o parte, încercînd să-i aud ce vorbesc. Ah, *ma chre,* ce fleacuri vorbeau! Spuneau cum o doamnă, în timpul dansului, a făcut o figură în loc de alta; cum un oarecare Bobov, care, în jaboul său, semăna cu un cocostîrc, era să cadă, că o oarecare Lidina îşi închipuie că are ochi albaştri, cînd de fapt ochii ei sînt verzi — şi multe de-alde astea. M-am gîndit în sinea mea: nici pe departe nu-l poţi compara pe acest Kammerjunker cu Trezor. Deosebirea e ca de la cer la pă-mînt. Mai întîi, Kammerjunker-ul are o faţă netedă şi lată şi aşa-i de încadrată cu favoriţi, că parcă s-ar fi îmbrobodit cu o basma neagră; Trezor are un botişor subţire şi o pată albă în frunte. Talia lui Trezor nu poate fi comparată cu talia Kammerjunker-ului. Dar ochii, gesturile, apucăturile! Cîtă deosebire! Nu ştiu, *ma chre,* ce a găsit Sophie la Kammerjunker-ul ei! De ce-o fi aşa de încîntată de el?

Şi mie mi se pare că ceva nu-i în regulă! Cred că n-a putut-o fermeca Kammerjunker-ul pînă într-atît. Să vedem mai departe.

Cred că daeă-i place acest Kammerjunker azi, mîine o să-i placă şi funcţionarul care stă în cabinetul lui papa. Ah, *ma cherel* Dacă-ai şti ce urîţenie e acela! O adevărată broască ţestoasă într-un sac!

Cine-o fi funcţionarul acela?
Are un nume de familie foarte ciudat. Stă totdeauna şi ascute penele. Părul din capul lui seamănă foarte bine cu fînul. Papa îl trimite întotdeauna în locul servitorului...
Mi se pare că păcătoasa de căţeluşă mă vizează pe minei De unde a scos că părul meu e ca fînul.
Cînd îl vede, Sophie rîde că nu se mai poate stăpîni...
Minţi, căţea blestemată! Ce limbă afurisită! Parcă eu nu ştiu că o faci din invidie! Parcă nu ştiu a cui mînă e amestecată aici? Asta e mîna şefului de secţie! Mi-a jurat, doar, o ură neîmpăcată — şi iată-l că-mi şi face rău. La tot pasul îmi face rău. Să mai vedem, totuşi, încă o scrisoare. Poate că acolo totul se va lămuri de la sine.
Ma chere Fidela, iartă-mă că nu ţi-am scris de aşa de multă vreme. Am trăit într-o desăvîrşită încîntare. Foarte bine a spus nu ştiu care scriitor, că dragostea e a doua viaţă! Afară de asta, şi acasă la noi s-au petrecut schimbări mari. Kammerjunker-ul vine acum în fiecare zi. Sophie e îndrăgostită de dînsul la nebunie! Papa e foarte vesel. Am auzit de la Grigori al nostru, care mătură podelele şi care mai totdeauna vorbeşte singur, că în curînd are să fie nuntă; căci papa vrea neapărat s-o dea pe Sophie după un general sau după un Kammerjunker, sau după un colonel!
La dracu! Nu pot citi mai departe!... Mereu Kammer-junkeri sau generali! Tot ce-i mai bun pe lume cade în mîna Kammerjunker-ilor sau a generalilor! Găseşti şi tu o biată comoară, crezi că ai să pui mîna pe ea; cînd colo, ţi-o înşfacă ori un Kammerjunker, ori un general! Fire-ar a dracului! Aş vrea să mă fac şi eu general,nu pentru a-i căpăta mîna... şi celelalte. Nu! Dar aş vrea să fiu general, numai ca să văd şi eu cum se învîrt ei şi cum fac tot felul de şiretlicuri şi mara-feturi, ca la Curte, — şi pe urmă să le spun: „Vă scuip pe amîndoi!" Dracu să-i ia! Mi-i ciudă! Am rupt în bucăţi scrisorile acestei căţeluşe proaste !
3 decembrie
Minciuni! Nu se poate! Nunta n-o să se facă! Ce-are a face dacă-i Kammerjunker? Asta nu-i decît o demnitate, nu-i un lucru care se poate vedea, care poate fi luat în mînă! Ce, dacă-i Kammerjunker are să capete al treilea ochi, în frunte? Ce, are nas de aur? Nu-l are tot ca mine sau ca oricare altul? Doar cu nasul miroase, nu mănîncă; strănută cu el, nu tuşeşte! De
160
Icîteva ori am încercat să văd din ce vin toate deosebirile acestea. De ce sînt eu consilier titular? Şi de ce tocmai consilier titular? Poate că de fapt sînt un conte sau un general — şi numai par a fi consilier titular? Poate că nici eu singur nu ştiu ce sînt! Cîte cazuri nu s-au întîmplat în istorie? Un om de rînd oarecare,, nu un nobil, ci un tîrgoveţ sau chiar un ţăran, se descoperă deodată un înalt dregător, ba chiar împărat... Dacă dintr-un mujic poate ieşi aşa ceva, dar dintr-un nobil?
Să zicem că eu apar deodată în uniformă de general. Ani un epolet pe umărul drept, un epolet pe umărul stîng. O panglică albastră în diagonală. Ei! Cum o să cînte atuncea frumoasa mea! Ce-o să spună însuşi papa, directorul nostru? Ăsta-i un mare vanitos! Un mason, pe onoarea mea, un mason; deşi se preface în fel şi chip, am băgat de seamă că-i mason: cînd dă mîna cu cineva, îi întinde numai două degete.
Dar ce, eu n-aş putea fi în plipa asta înaintat la gradul de general-guyernator, intendent, sau altceva în felul acesta? Aş vrea să ştiu de ce sînt consilier titular şi de ce tocmai consilier titular?
5 decembrie
Azi toată dimineaţa am citit gazetele. în Spania se petrec lucruri stranii. Nici nu le-am putut înţelege bine. Se scrie că tronul este desfiinţat şi că demnitarii se găsesc într-o situaţie grea, în vederea alegerii unui urmaş, şi din cauza asta se iscă răscoale. Asta-mi pare peste măsură de ciudat! Cum se poate ca tronul să fie desfiinţat? Se spune că trebuie să se urce pe tron o dona oarecare. Nu se poate urca o dona pe tron! Nu se poate în nici un caz! Pe tron trebuie să fie un

rege! Da, se spune că nu este rege — dar nu se poate să nu fie rege! Nu poate fi o ţară fără rege! Rege este, dar se găseşte undeva, necunoscut. Poate că se află chiar acolo, dar, de frica ţărilor vecine, ca Franţa şi altele, sau din motive familiale, e obligat să stea ascuns; sau poate că mai sînt şi alte motive.

8 decembrie

Voiam să mă duc la departament, dar m-au reţinut diferite niotive şi gînduri. Nu puteau să-mi iasă din minte evenimentele «m Spania. Cum se poate una ca asta, ca o dona să ajungă

regină? N-au să permită asta. Mai întîi de toate, nu va permite Anglia! Şi afară de asta, politica întregii Europe... împăratul Austriei, împăratul nostru... Mărturisesc că evenimentele astea m-au zdruncinat şi m-au zdrobit aşa de tare, încît nu m-am. putut apuca de nimic toată ziua. Mavra mi-a atras atenţia că sînt foarte distrat la masă. Şi chiar aşa, mi se pare, de distrat ce eram, am aruncat două farfurii pe jos şi ele s-au spart p$_e$ loc. După masă m-am dus la poalele munţilor. N-am putut trage nici o învăţătură. Am stat culcat cea mai mare parte din timp, meditînd asupra evenimentelor din Spania.

Anul 2 000, aprilie 43

Astăzi e o zi de mare sărbătoare, in Spania este rege. A fost găsit. Acest rege sînt eu! De-abia azi am aflat. Recunosc, că parcă m-ar fi luminat dintr-o dată un fulger. Nu înţeleg cum de-am putut crede şi cum mi-am putut închipui că sînt consilier titular! Cum mi-a putut trece prin cap gîndul ăsta absurd? Bine că nu i-a venit cuiva în minte să mă interneze în vreo casă de nebuni. Acum văd totul ca în palmă. Dar nu înţeleg de ce mai înainte totul era pentru mine învăluit în ceaţă. Asta din cauză că oamenii îşi închipuie că creierii se găsesc în cap; nu-i adevărat! Creierul îl aduce vîntul care bate dinspre Marea Cas-pică! Mai întîi, am anunţat-o pe Mavra cine sînt eu. Cînd a auzit că-n faţa ei stă regele Spaniei, a pocnit din palme şi aproape să moară de spaimă. E o proastă; nu-l văzuse încă niciodată pe regele Spaniei. M-am străduit totuşi s-o liniştesc şi am căutat s-o conving, prin cuvinte pline de o regească milostivire, de bunăvoinţa mea, spunîndu-i că nu mă supăr deloc că uneori îmi curăţă rău cizmele. Aşa-s oamenii de rînd: nu le poţi vorbi despre teme înalte. Ea s-a speriat, deoarece era con-vinsă că toţi regii Spaniei seamănă cu Filip al II-lea; i-am explicat că între mine şi Filip al II-lea nu-i nici o asemănare şi că n-am nici măcar un singur capucin. Nu m-am dus la departament. Dracu să-l ia! Nu, amicii mei, de-acuma nu mă mai amăgiţi voi! N-o să vă mai copii hîrtiile scîrboase!...

86 Martobrie, între zi şi noapte

Azi a venit uşierul, chemîndu-mă la departament, unde n-am mai fost de trei săptămîni şi mai bine. M-am dus la depar-
tament, ca să mă mai distrez. Şeful de secţie credea că-l voi saluta şi-i voi cere scuze; dar eu m-am uitat la el indiferent; nici prea mînios, nici prea binevoitor; m-am aşezat la locul meu, făcîndu-mă că nu observ pe nimeni. Uitîndu-mă la toţi ticăloşii ăştia de conţopişti, mă gîndeam: „Dac-aţi şti cine se află între voi... Doamne, dumnezeule! Ce v-aţi mai vînzoli — şi chiar şeful de secţie ar începe să mă salute, ploconindu-se adînc în faţa mea, aşa cum face acum în faţa directorului. Mi-au pus în faţă nişte hîrtii din care trebuia să fac extrase. Dar nu le-am atins nici cu degetul. Peste cîteva minute, s-a produs o agitaţie. Spuneau că vine directorul. Mulţi funcţionari s-au grăbit să-l întîmpine, care mai de care pentru a se pune în evidenţă. Eu nu m-am clintit din loc; cînd a trecut prin secţia noastră, toţi şi-au încheiat nasturii de la fracuri; eu nici nu m-am mişcat! Ce director e acesta? Să mă riic în picioare înaintea lui? Niciodată! Ce fel de director e? Un dop, nu director. Un dop de rînd, un simplu dop, şi nimic mai mult. Un dop de astupat sticle. Mai tare ca orice m-a amuzat hîrtia ce mi-au

vîrît-o sub nas ca s-o semnez. Au crezut că voi semna într-un colţ, ca un şef de birou oarecare? Să aştepte! Am semnat în locul rezervat pentru directorul departamentului: Ferdinand al VUI-lea... Să fi văzut atuncea ce linişte plină de veneraţie s-a lăsat; dar eu, făcînd un gest cu mîna, am spus: „Nu-i nevoie de nici un semn de supuşenie"... şi am ieşit. De-acolo, m-am dus de-a dreptul la locuinţa directorului. El nu era acasă. Lacheul nu voia să-mi dea drumul să intru, dar eu i-am vorbit aşa, încît a rămas năuc. M-am dus drept în buduar. Ea stătea la oglindă; a sărit de pe scaun şi s-a dat un pas înapoi. Totuşi, nu i-am spus că sînt regele Spaniei. I-am spus doar că o aşteaptă o fericire mare, cum nici nu-şi poate închipui şi că vom fi împreună, cu toate uneltirile duşmanilor. N-am vrut să vorbesc mai mult — şi am ieşit. Perfidă creatură e femeia! Abia acum înţeleg eu ce-i femeia...Nimeni nu ştia pînă-acum de cine-i îndrăgostită ea; eu am descoperit lucrul acesta cel dintîi. Femeia e îndrăgostită de diavol. Da, nu glumesc! Fizicienii scriu prostii; că-i una, că-i alta; dar ea-l iubeşte numai pe diavol. Priviţi-o cum se uită cu lorniqnul, din una din primele loji. Credeţi că se uită la grăsunul acela cu decoraţie? Da de unde! Se uită la diavolul care stă în spatele grăsunului! Iată-I s-a ascuns la dînsul în decoraţie şi-i face semn cu degetul! Şi ea îl va lua de bărbat. II va lua. Pri-viţi-i pe toţi aceşti înalţi funcţionari — pă rinţii lor — pe

toţi aceştia care se gudură pe lingă fiecare şi se înghesuie Ia Curte şi spun că-s patrioţi. Dar ei nu vor decît un singur lucru: bani şi iar bani. Numai bani vor patrioţii ăştia! Pentru bani, îşi vînd mamă şi tată şi chiar pe dumnezeu! Vanitoşi! Vînzători de dumnezeu. Toate astea-s vanitate, iar vanitatea vine de la o băşicuţă pe care o au sub limbă; iar în băşicuţă se află un viermişor de mărimea unei gămălii de ac — şi toate acestea Ie pune la cale un bărbier care locuieşte pe Gorohovaia, nu-mi amintesc cum îl cheamă, dar se ştie precis că el, împreună cu o moaşă, vrea să răspîndească religia mahomedană în toată lumea. Se şi spune că cea mai mare parte a poporului din Franţa a ajuns să creadă în Mahomed.

Fără dată. Ziua nu avea dată.

Mă plimbam incognito pe Nevski Prospekt; a trecut împăratul. Tot oraşul şi-a scos căciulile — şi eu de asemenea; însă n-am lăsat să se vadă că-s regele Spaniei. Am socotit că ar fi necuviincios să mă dau în vileag faţă de toţi, pentru că, înainte de toate, trebuie să-mi fac prezentarea la Curte. M-a împiedicat numai faptul că deocamdată n-am veşminte regeşti. Cel puţin dacă aş fi putut să-mi fac rost de o mantie. Am vrut să-mi comand una la croitor, dar toţi croitorii sînt nişte dobitoci; îşi neglijează cu totul lucrul şi se lansează în afaceri, iar cea mai mare parte din ei bat străzile. Am hotărît să-mi fac o mantie din uniforma cea nouă pe care am îmbrăcat-o numai de două ori. Pentru ca ticăloşii ăştia de croitori să nu mi-o strice, am hotărît să mi-o cos singur, încuind uşa, ca să nu mă vadă nimeni. Am tăiat-o toată cu foarfecele, pentru că-i nevoie de o croială cu totul deosebită.

Nu-mi amintesc data. Nu era nici lună. Dracu ştie ce era

Mantia e cusută gata. Cînd am îmbrăcat-o Mavra a ţipat. Cu toate acestea, nu m-am hotărît încă să mă prezint la Curte. Pînă acum n-au sosit solii din Spania. Nu se cuvine fără soli! Ar fi o mare ştirbire a demnităţii mele. Şi-i aştept din ceas în ceas.

Zintli

Mă miră peste măsură întîrzierea solilor. Ce cauze i-ar fi putut ţinea în loc? Nu cumva Franţa? Da. Ţara asta mi-e cea mai ostilă. Am fost la poştă să mă informez dacă n-au sosit solii din Spania. Dar dirigintele e peste măsură de prost şi nu ştie nimic. „Nu, mi-a spus el; aici nu sînt nici un fel de soli spanioli, dar dacă doriţi să scrieţi o scrisoare, o vom taxa după tariful fixat". Să-l ia dracu! Ce

scrisoare? Scrisoarea-i o prostie! Scrisori scriu spiţerii...

Madrid, 30 februarie

Aşadar, sînt în Spania; şi lucrul acesta s-a petrecut aşa de repede, încît abia am apucat să-mi viu în fire. Azi dimineaţa mi s-au prezentat solii spanioli şi m-am urcat cu ei în cupeu. Graba lor neobişnuită mi s-a părut ciudată. Am mers aşa de repede că, după o jumătate de oră, am ajuns la graniţa spaniolă. De-altfel,trebuie să spun că acum în întreaga Europă sînt drumuri de fier şi vapoarele mergfoarte repede. Ciudată ţară Spania! Cînd am intrat în prima cameră, am văzut o mulţime de oameni raşi pe cap. Mi-am dat seama îndată că trebuie să fie sau nişte soldaţi, sau nişte granzi, fiindcă ei îşi rad capul. Mi s-a părut .peste măsură de ciudată purtarea cancelarului, care m-a dus de mînă şi m-a împins într-o cameră nu prea mare, spunîndu-mi: „Stai aici! Şi dacă vei mai spune că eşti regele Ferdinand, am să te bat pînă o să-ţi iasă din cap!" Dar eu ştiam că asta nu era altceva decît o încercare, şi am răspuns negativ, din care cauză cancelarul m-a croit de două ori cu băţul peste spate, atît de tare încît era să ţip, dar m-amstăpînit, amintindu-mi că aşa era obiceiul la cavalerii medievali, cînd dobîndeau un rang înalt. în Spania se păstrează pînă azi obiceiurile cavalereşti. Rămas singur, hotărîi să mă ocup de treburile statului. Am descoperit că Spania şi China sînt una şi aceeaşi ţară şi numai ignoranţa noastră le desparte, considerîndu-le ţări deosebite. Ii sfătuiesc pe toţi să scrie pe hîrtie „Spania" şi va ieşi „China". Dar pe mine mă întristează peste măsură evenimentul care trebuie să aibă loc mîine. Mîine la ora şapte, se va întîmpla un fenomen ciudat: pămîntul va încăleca luna. Despre asta scrie şi vestitul chimist englez Wellington. Mărturisesc că am fost cuprins de o mare nelinişte, gîndindu-mă la extraordinara gingăşie

şi şubrezenie a lunii; luna se lucrează în mod obişnuit la Ham-burg şi se lucrează foarte prost. Mă mir că Anglia nu observă lucrul acesta. O lucrează un dogar şchiop care, şi asta se. vede *de* la o poştă, habar n-are, prostul, ce-i aceea lună; Amestecă frînghie gudronată cu untdelemn şi de aceea e un miros groaznic pe tot pămîntul, că trebuie să-ţi astupi nasul. Din cauza asta, luna e o sferă aşa de delicată încît oamenii nu pot trăi acolo. Acolo trăiesc acum numai nasurile. De aceea nu ne mai putem vedea nasurile. Ele sînt în lună. Cînd mă gîndeam ce materie grea e pămîntul şi că atuncea cînd se va aşeza pe lună ar putea să ne facă nasurile praf, m-a cuprins o atît de mare nelinişte, încît, punîndu-mi ciorapii şi ghetele, m-am grăbit să mă duc în sala consiliului de stat, să dau ordin poliţiei să nu permită pămîntului să încalece luna. în sala consiliului de stat am găsit mulţi granzi cu capetele rase, oameni foarte deştepţi; cînd am spus: „Domnilor, să salvăm luna, căci vrea s-o încalece pămîntul", imediat s-au repezit toţi să-mi îndeplinească dorinţa de monarh şi mulţi s-au suit pe pereţi, ca s-ajungă luna. între timp, a intrat marele cancelar; văzîndu-l, toţi au fugit. Eu singur, ca rege, am rămas locului. Spre mirarea mea, cancelarul m-a croit cu băţul şi m-a alungat în cameră la mine. Ca să vezi ce putere are în Spania obiceiul pămîntului.

Luna ianuarie a aceluiaşi an care, inlimplălor a urmat după februarie

Nici pînă acum nu pot înţelege ce fel de ţară e Spania. Obiceiurile pămîntului şi eticheta de la Curte sînt cu totul aparte. Nu înţeleg; nu înţeleg absolut nimic! Azi mi-au ras capul, deşi am strigat din toată puterea că nu vreau să mă fac călugăr. Dar nu-mi pot aminti deloc ce s-a petrecut cu mine cînd mi-au turnat pe cap apă rece, picătură după picătură. Niciodată n-am simţit ceva mai infernal. Eram gata să-mi ies cu totul din fireşiabia m-au ţinut. Nu pricep rostul acestui obicei ciudat, obicei prostesc şi fără sens. Pentru mine e de neînţeles lipsa de judecată a regilor care pînă acum n-au desfiinţat încă obiceiul acesta! Judecind

după toate probabilităţile, mă întreb: n-am încăput, oare, în mîinile inchiziţiei, şi acela pe care-l cred marele cancelar n-o fi cumva însuşi marele inchizitor? Totuşi, nu pot înţelege cum poate fi supus inchiziţiei un rege! Desigur, asta putea s-o facă Franţa şi mai cu seamă un Polignac. 0, bestia asta de Polignac! Şa .jurat
166
că o să-mi facă rău pînă la moarte! Şi iată că mă prigoneşte, mă prigoneşte într-una! Dar eu ştiu, amice, că pe tine te conduce englezul. Englezul este un mare diplomat. Peste tot îşi vîră codiţa. Lumea întreagă ştie că, atuncea cînd Anglia trage tabac, Franţa strănută. Data 25

Azi a venit în camera mea marele inchizitor; auzindu-i paşii, m-am ascuns sub scaun. Nevăzîndu-mă, începu să mă strige. Mai întîi strigă: „Poprişcin!" Eu n-am scos nici un cu-vînt. Pe urmă: „Axenti Ivanov, Consilier titular! Nobil!" Eu tac înainte. „Ferdinand al VlII-lea, regele Spaniei!" Am vrut să scot capul, dar pe urmă m-am gîndit: „Nu, frate! Nu mă duci! Te ştim noi! Iar ai să-mi torni apă rece în cap !" Totuşi, m-a văzut şi m-a scos de sub sc*un cu băţul. Afurisit băţ! Grozav mai doare cînd loveşte! Cu toate acestea, descoperirea de azi m-a răsplătit pentru tot ce am îndurat: am aflat că fiecare cocoş are o Spanie sub pene. Marele inchizitor a plecat de la miije furios, amenin-ţîndu-mă cu pedepse. Dar n-am ţinut seama de ura lui neputincioasă, fiindcă lucrează ca o maşină, ca o unealtă a englezului...

Da 34 da Iu. anlu. uvnuqgj 349

Nu! Nu mai pot răbda! Doamne, ce fac ei cu mine! îmi toarnă apă rece pe cap! Sînt neîndurători, nu mă iau în seamă şi nu mă ascultă! Ce rău le-am făcut? Pentru ce mă chinuie? Ce vor de la un nenorocit ca mine? Ce le pot da eu lor? N-am nimic. M-au părăsit puterile şi nu mai sînt în stare să suport toate chinurile astea; capul îmi arde şi totul mi se învîrteşte înaintea ochilor! Salvaţi-mă! Luaţi-mă de aici! Daţi-mi o troică iute ca viforul! Aşează-te, surugiule! Sună, clopoţelule! Luaţi vînt, cailor, şi duceţi-mă de pe lumea asta! Mai departe, tot mai departe, ca să nu mai văd nimic, nimic! Cerul se învolbură în faţa mea.0steluţă sclipeşte în depărtare; pădurea fuge cu copacii ei întunecaţi şi cu luna; o ceaţă vineţie mi se aşterne sub picioare, o strună sună în negură, de o parte e marea, de cealaltă Italia. Iată! Se zăresc izbele ruseşti! A mea e oare casa aceea întunecată care se zăreşte în depărtare? E mama, aceea care stă la fereastră? Salvea-ză-ţi fiul nenorocit, măicuţă! Varsă o lacrimă pe căpşorul lui bolnav. Uită-te cum ţi-l chinuie. Strînge-l la sînul tău pe sărmanul orfan! Nu-i loc pe lumea asta pentru dînsul! îl prigonesc mereu! Mamă, fie-ţi milă de fiul tău bolnav!... Ştiţi că deiul algerian are o bubă chiar sub nas?